ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΤΟΥ ΛΕ ΠΕΛΕΤΙΕ

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΒΕΡΛΑΙΝ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

ΟΛΛΟΙ ἀπὸ τοὺς συγχρόνους τοῦ Βερλαὶν παραδέχονται ὅτι ἡ δρᾶσις τοῦ Βερλαὶν κατὰ τὴν περίοδο τῆς Κομμούνας ἦταν χωρὶς σημασία. Κ' αὐτὸ ἀπεδείχθη μόλις ἄρχισε νὰ βροντᾶ τὸ κανόνι, ὅταν δηλαδὴ ὁ στρατὸς τῶν νομιμοφρόνων ἄρχισε νὰ προχωρῇ πρὸς τὸ Παρίσι. Ἐνῶ οἱ ἀληθινοὶ ἐπαναστάτες στεκόντουσαν στὰ χαρακώματα ἢ τουφεκιζόντουσαν κατὰ ἑκατοντάδες στὴν αὐλὴ τοῦ στρατῶνος Λομπὲν καὶ μέσα στὸν κῆπο τοῦ Λουξεμβούργου, αὐτὸς κρυβότανε μέσα στὸ σπίτι του.

Τὴν Πέμπτη 22 Μαΐου, εἶχε ξημερώσει ἀπὸ ὧρες κ' ὁ Βερλαὶν κ' ἡ σύζυγός του βρισκόντουσαν ἀκόμα στὸ κρεββάτι τους, ὅταν ὀχλοβοὴ ἀκούστηκε ἔξω στὸ δρόμο. Ὁ ποιητὴς ξύπνησε ἀπὸ τὸ θόρυβο καὶ φώναξε τὴν ὑπηρέτρια γιὰ νὰ τοὺς φέρῃ τὴν ταχτικὴ πρωϊνή τους σοκολάτα. Ἡ ὑπηρέτρια μπῆκε μέσα καὶ πρὶν ἀκόμα σερβίρει τοὺς κυρίους της, φώναξε περίτρομη :

—Κυρία, ὁ στρατὸς τῶν Βερσαλλιῶν ἔρτασε στὴν πόλη Μαϊγιό !...

Καὶ συγχρόνως τοὺς ἀνάγγειλε ὅτι τὸ πρῶτο ὁδόφραγμα τῶν ἐπαναστατῶν εἶχε καταληφθῆ ἐξ ἐφόδου τὴν προηγούμενη μέρα τὸ βράδυ.

Μεγάλη συγκίνησις στὸ σιζυγικὸ κρεββάτι !...

Σὲ λίγο οἱ δυὸ σύζυγοι μάθαιναν ὅτι ἡ ὀδίδες τῶν τακτικῶν στρατευμάτων ἔπεφταν στὸ Μπατινιόλ. Ὁ Πὼλ ἀνησυχοῦσε γιὰ τὴν τύχη τῆς μητέρας του, ἡ ὁποία ἔμενε ἐκεῖ, μὰ οὔτε μιὰ στιγμὴ δὲν σκέφτηκε νὰ πάρῃ ἐν' ἀμάξι γιὰ νὰ δῇ τί γίνεται. Αὐτό, ὡστόσο, δὲν τὸν ἐμπόδισε νὰ περάσῃ τὴ νύχτα του, θρηνολογῶντας καὶ κατηγορῶντας τὸν ἑαυτό του γιὰ τὴν ἀναυδρία του.

Στὶς πέντε τὸ πρωϊ, ἡ γυναῖκα του, μὴ μπορῶντας νὰ τὸν ἀκούῃ πειά, τοῦ πρότεινε νὰ πᾶνε μαζὺ ὥς τὸ σπίτι τῆς μητέρας του. Μὰ ὁ ποιητὴς τῆς ἀπάντησε ὅτι ἂν ἔβγαινε ἔξω, ὑπῆρχε φόβος νὰ τὸν πάσουν οἱ ἐπαναστάται καὶ νὰ τὸν βάλουν νὰ πολεμήσῃ στὰ ὀλοφράγματα. Τότε ἡ Ματθίλδη τοῦ πρότεινε νὰ πάῃ μόνη της στὸ Μπατινιὸλ καὶ νὰ φέρῃ τὴ μητέρα του, πρᾶγμα ποὺ ἐκεῖνος τὸ δέχτηκε μὲ χαρὰ κ' εὐγνωμοσύνη.

Καὶ πράγματι, ἔπειτ' ἀπὸ μιὰ ὥρα, ἡ Ματθίλδη βγῆκε ἔξω, ἀψηφῶντας τὶς μάχες ποὺ γινόντουσαν στοὺς δρόμους.

Ἔτσι ὁ Πὼλ ἄφησε νὰ φύγῃ μόνη αὐτὴ ἡ παιδούλα, ποὺ μόλις ἦταν δεκαεφτὰ χρόνων κ' ἡ ὁποία ἐπιπλέον ἦταν ἔγκυος. Μὰ ὁ φόβος δὲν ἦταν ὁ μόνος λόγος ποὺ τὸν κρατοῦσε στὸ σπίτι, ἀφοῦ ἀπομάκρυνε ἀπ' αὐτὸ τὴ γυναῖκα του. Ὑπῆρχε καὶ ἕνας λόγος ἀκόμα : ἡ ὑπηρέτριά τους ἄρεσε στὸν ποιητή. Αὐτὸ Βερλαὶν ὁ Ἴδιος, τὸ ὁμολογεῖ κυνικὰ στὶς «Ἐξομολογήσεις» του, ἂν κ' ἡ Ματθίλδη ἀρνιέται νὰ τὸ πιστέψῃ στὰ «Ἀπομνημονεύματά» της. Πῶς νὰ παραδεχθῆ αὐτή, μιὰ «κυρία», ὅτι ὁ σύζυγός της τὴν ἀπατοῦσε μὲ τὴν ὑπηρέτριά τους, ποὺ, ὅπως λέει ἡ ἴδια, ἦταν ἀσχημότατη ;... Καὶ ὅμως, αὐτὴ εἶνε ἡ ἀλήθεια. Ἐξ ἄλλου, στὸν Πὼλ ἄρεσε ἡ ἀσχήμια, τὴν ὁποία καὶ ὕμνησε σὲ μερικὰ ποιήματά του.

Ἐπιπλέον, ὅπως βεβαιώνει πάλι ἡ Ματθίλδη, ἦταν καὶ ἠλίθια.

Πάντως, σχετικῶς, ἔχουμε τὴ μαρτυρία δυὸ φίλων τοῦ ποιητοῦ.

Τὴν ἡμέρα ἐκείνη οἱ δυὸ φίλοι αὐτοὶ τοῦ ποιητοῦ, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐπαναστάται καὶ ἐξέδιδαν ἕνα ἐπαναστατικὸ φύλλο, ξαναγυρίζοντας ἀπὸ τὸ τυπογραφεῖο τους, βρέθηκαν μεταξὺ δύο πυρῶν κοντὰ στὸ Δημαρχεῖο. Τότε σκέφτηκαν νὰ ζητήσουν ἄσυλο στὸ σπίτι τοῦ Βερλαίν, τὸ ὁποῖο ἦταν κοντά, κ' ἔτρεξαν ἀμέσως ἐκεῖ.

Ὁ Βερλαὶν ἐκείνη τὴν ὥρα περνοῦσε πολὺ ἄσχημες στιγμές. Ἡ ἐκρήξεις τῶν ὀβίδων, ὁ βρόντος τῶν κανονιῶν, τὸν ἔκαναν νὰ τρέμῃ, χωρὶς ὡστόσο νὰ τὸν κάνουν νὰ ξεχάσῃ καὶ τὴν ὑπηρέτρια, γιατί, καθὼς εἶχε καταφύγει στὸ βάθος ἑνὸς σκοτεινοῦ δωματίου, προσπαθοῦσε νὰ παρασύρῃ ἐκεῖ καὶ τὴν ὑπηρέτρια, γιὰ νὰ τὴν καθησυχάσῃ, καθὼς ἔλεγε.

Στὸ διάστημα αὐτό, ἡ γυναῖκα του, ἡ Ματθίλδη, δέτρεχε τοὺς χειροτέρους κινδύνους. Μὴ μπορῶντας, λόγῳ τῶν μαχῶν, νὰ πτάσῃ στὸ Μπατινιόλ, εἶχε καταφύγει στὸ πατρικό της σπίτι.

Τότε ὁ πατέρας της τῆς εἶπε :

—Σίγουρα, ὁ ἄνδρας σου θὰ εἶνε τρελλός, γιὰ νὰ σ' ἀφήσῃ νὰ βγῆς ἔξω, τὴ στιγμὴ ποὺ πολεμοῦν στοὺς δρόμους. Τώρα θὰ περμμένῃς ἐδῶ τὴν ἐξέλιξι τῆς καταστάσεως.

Στὶς πέντε ἡ ὥρα τὸ ἀπόγευμα, ἡ νέα γυναῖκα, ἀνησυχῶντας γιὰ τὸν σύζυγό της, ἐκέτευσε τοὺς γονεῖς της νὰ μὴ τὴν κρατήσουν πειὰ καὶ νὰ τὴν ἀφήσουν νὰ γυρίσῃ στὸ σπίτι της.

Τότε ὁ πατέρας της ἀποφάσισε νὰ τὴν συνοδεύσῃ. Μὰ οἱ πυροβολισμοί, ποὺ λίγο ἔλειψε νὰ τοὺς σκοτώσουν, τοὺς ἀνάγκασαν νὰ ξαναγυρίσουν πίσω.

Τὴν ἄλλη μέρα ἐπεχείρησαν πάλι τὴν ἴδια ἀπόπειρα. Ὁ πατέρας συνώδευσε τὴν κόρη ὥς τὸ βουλεβάρτο Μονμάρτρης κ' ἔπειτα, βλέποντας ἀπόλυτη γαλήνη ἀπλωμένη γύρω, τὴν ἄφησε νὰ ἐξακολουθήσῃ μόνη τὸ δρόμο της. Μὰ στὸ Σαὶν - Ρὸς ἔπεσε ἀπάνω σὲ ἕνα ἀπόσπασμα στραπιωτῶν καὶ γυρίζοντας πίσω, κατέφυγε στὸ σπίτι τοῦ ἀδελφοῦ της, ὁ ὁποῖος, καθὼς τὴν εἶδε, φώναξε γελῶντας :

—Ἐσὺ εἶσαι !... Μέσα στοὺς δρόμους πολεμᾶνε καὶ σὺ κάνεις ἐπισκέψεις !...

Ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ ἀδελφοῦ της ἡ Ματθίλδη ξαναγύρισε στὸ σπίτι τοῦ πατέρα της, ὅπου πέρασε τὴ νύχτα της. Τέλος, τὴν τρίτη μέρα, ἡ Ματθίλδη ζήτησε καὶ πάλι νὰ φύγῃ καὶ ἀφοῦ λίγο ἔλειψε νὰ τουφεκιστῇ ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες καὶ τοὺς ἐπαναστάτες, κατώρθωσε νὰ φτάσῃ στὸ σπίτι της.

Ἐκεῖ βρῆκε τὴν πεθερά της Στεφανία, ἡ ὁποία εἶχε διασχίσει ὁλόκληρο τὸ ἀναστατωμένο Παρίσι, γιὰ νὰ πάῃ νὰ δῇ τὸ γυιό της.

Εἶνε ἀξιοθαύμαστες ἡ δυὸ αὐτὲς γυναῖκες, ἡ γρηὰ μητέρα κ' ἡ νεαρὴ σύζυγος, ἡ ὁποῖες δείχτηκαν ἀτρόμητες καὶ στὶς ὁποῖες ἡ δύναμις τοῦ αἰσθήματος ἦταν πιὸ δυνατὴ ἀπὸ τὴ συναίσθησι τοῦ κινδύνου.

Μά, δυστυχῶς, δὲν μπορεῖ νὰ λεχθῆ τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὸν ποιητή.

Οἱ δυὸ ἐπαναστάται φίλοι τοῦ Βερλαὶν βρισκόντουσαν ἀκόμα ἐκεῖ, ὅταν ἡ Ματθίλδη ἐπέστρεψε. Εἶχαν κοιμηθῆ τὴν προηγούμενη νύχτα σὲ στρώματα, μέσα στὴν τραπεζαρία.

Ἡ δυὸ γυναῖκες πάλι, μὲ τὴ βοήθεια τῆς ὑπηρετρίας, τοὺς βοήθησαν κ' αὐτοὺς νὰ δραπετεύσουν. Ὅσο γιὰ τὸν ποιητή, αὐτὸς ἔπαιξε, κατὰ τὶς αἰματηρὲς ἐκεῖνες ἡμέρες, ἀξιολύπητο καὶ γελοῖο ρόλο.

* * *

Ὁ Βερλαίν, μετὰ τὴν αἱματηρὴ ἑβδομάδα, ἀπέφυγε νὰ παρουσιαστῆ στὸ Λουξεμβοῦργο, ὅπου εἶχαν μεταφερθῆ προσωρινῶς ἡ δημοτικὲς ὑπηρεσίες, ἐπειδὴ τὸ κτίριο τοῦ Δημαρχείου εἶχε πυροληφθῆ. Ἄνεμος συκοφαντιῶν, ὄχι μόνον ἐναντίον ἐκείνων ποὺ ὑπεστήριζαν τὴν Κομμούνα, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον ἀθώων ἀκόμη, ἔπνεε σ' ὅλο τὸ Παρίσι. Γι' αὐτὸ κ' ἡ ποιητὴς καὶ πρώην διευθυντὴς τοῦ γραφείου τοῦ Τύπου τῶν ἐπαναστατῶν ἔκρινε φρονιμώτερο ν' ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα. Κ' ἔτσι, στὶς ἀρχὲς τοῦ μηνὸς Ἰουνίου, πῆγε μὲ τὴ γυναῖκα του στὸ Φαμπού, στοῦ θείου του Ἰουλιανοῦ Ντεὲ καὶ κατόπιν στὸ Λεκλίζ.

Οἱ φόβοι τοῦ ποιητοῦ ἦσαν ἴσως ὑπερβολικοί, μὰ καθόλου χιμαρικοί. Κατὰ τὶς ἑβδομάδες ποὺ ἐπακολούθησαν μετὰ τὸν θρίαμβο τῶν νομιμοφρόνων, ἡ δικαιοσύνη καταδίκαζε, ὅπως τίνε γνωστό, χωρὶς πολλὲς διαστυπώσεις. Χωρὶς βέβαια νὰ φοβᾶται πὼς θὰ τουφεκιζόταν, ὁ Βερλαὶν ἦταν ἀνήσυχος. Ὁ κοινωνάδος του, ὁ ἄγκικος Σάρλ ντὲ Σιβρί, εἶχε συλληφθῆ κατόπιν μιᾶς καταγγελίας καὶ εἶχε ὁδηγηθῆ στὸ Σατορί, ὅπου ἀπ' ὅσους ἐστέλλοντο, οἱ μισοὶ τουλάχιστον τουφεκιζόντουσαν.

Ἡ Ματθίλδη Βερλαίν

Φαντάζεται κανεὶς τὸν τρόμο τοῦ Πὼλ, ὅταν, στὸ χωριὸ ποὺ εἶχε καταφύγει, ἔμαθε αὐτὴ τὴν εἴδησι. Αὐτὸ τὸν ἔκανε νὰ ἐκτιμήσῃ ἀκόμη περισσότερο τὴν ὡραία μπύσα τοῦ τόπου καὶ ἀποφάσισε νὰ περιμένῃ νὰ ξεκαθαρίσῃ ἡ ἀτμόσφαιρα, γιὰ νὰ ξαναγυρίσῃ στὸ Παρίσι. Ἀποφάσισε ἐπίσης νὰ μὴν ξαναπατήσῃ τὸ πόδι του στὸ γραφεῖο του, στὴ Δημαρχία.

Ἡ Ματθίλδη ἔγραψε στὸν πατέρα της, ἀνακοινώνοντάς του τὶς ἀποφάσεις αὐτὲς τοῦ σιζύγου της καὶ προσθέτοντας ὅτι ἔτσι τὰ ἐξοικήματά τους θὰ ἐλαττωνόντουσαν. Ἡ ἀπάντησις τοῦ πεθεροῦ τοῦ ποιητοῦ ἦταν ἐξαιρετικὰ εὐνοϊκή : Ὁ πατέρας τῆς Ματθίλδης ἐπρότεινε στὸ γαμπρό του νὰ πάῃ νὰ κατοικήσῃ μαζὺ μὲ τὴ σύζυγό του στὸ σπίτι του, τοῦ ὁποίου θὰ τοὺς παραχωροῦσε τὸ δεύτερο πάτωμα.

«Ὁ Πὼλ — ὅπως γράφει ἡ Ματθίλη — ἔμεινε κατενθουσιασμένος μ' αὐτὴ τὴ λύση, ἡ ὁποία ἐξασφάλιζε σ' αὐτὸν καὶ τὴ σύζυγό του τὴν τροφὴ καὶ τὴν κατοικία καὶ τοῦ ἄφηνε ἀπόλυτη ἐλευθερία.

Ἡ σιμμετοχὴ τοῦ Πὼλ στὴν Κομμούνα δὲν μαθεύτηκε εὐρύτερα, καί, μέσα στὴ γενικὴ ἀναστάτωσι, καμμιὰ ἀνάκρισις δὲν ἔγινε εἰς βάρος του, οὔτε καὶ συνελήφθη. Μόνον ἀπελύθη ἀπὸ τὴ θέσι του στὸ Δημαρχεῖο, γιατί νόμιζαν πὼς εἶχε παραιτηθῆ, ἐπειδὴ ἀπουσίαζε τόσον καιρό.

Τέλος, τὸν Αὔγουστο τοῦ 1871, ἡ Ματθίλδη κ' ὁ Βερλαίν, ποὺ ἦταν πειὰ ἥσυχος, πῆραν τὸ τραῖνο γιὰ νὰ ξαναγυρίσουν στὸ Παρίσι. Ἐκεῖ περίμενε τὸν ποιητὴ μιὰ ἐπιστολή, ποὺ ἐπρόκειτο ν' ἀναστάτωση ὁλόκληρη τὴ ζωή του.

ΑΡΘΟΥΡΟΣ ΡΕΜΠΩ

Ἡ ἐπιστολὴ προεκρόταν ἀπὸ τὸ Σαρλεβίλ. Ἦταν ἐπιστολὴ ἑνὸς παιδιοῦ, ποὺ ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ἐπαρχίας του στέλνει τοὺς στίχους του σ' ἕναν φημισμένο πειὰ ποιητή, γιὰ νὰ τοὺς διαβάσῃ. Αὐτὸ εἶνε ἕνα πρᾶγμα πολὺ συνηθισμένο. Μὰ αὐτὸ ποὺ δὲν ἦταν καθόλου συνηθισμένο, ἦταν ἐν πρώτοις ὅτι οἱ στίχοι τοῦ νεαροῦ αὐτοῦ ἐπαρχιότου ἦσαν πραγματικῶς ὑπέροχοι.

(Ἀκολουθεῖ)